

Az Oszmán Birodalom a XVI-XVII. században

(Forrásközpontú történelem sorozat – Nemzeti Tankönyvkiadó)

a) Hogyan változott meg az Oszmán Birodalom gazdasági bázisa a XVI. század elején? Válaszát indokolja! (2 pont)

.....

b) Hogyan változott meg az Oszmán Birodalom gazdasági helyzete a XVI–XVII. században? Válaszát indokolja! (2 pont)

.....

304. Az 1687-es országgyűlés Válaszoljon a forráshoz kapcsolódó kérdésekre!

„I. te. Ez oly nagy s örökké hálával említendő jótéteményeknek emlékezetére, s alázatosan kedveskedő leiküknek mindenkorra felismerhető hálája jeléül, e Magyarországnak s kapcsolt részeinek összes karai és rendéi kinyilatkoztatják, hogy mostantól jövőre s örök időkre senki mást, mint fencímzett Ő császári és királyi felségének saját ágyékából származott fiörökösei közül az első szülöttet (ugyanazt határozván az 1547-ik évi 5-ik s más e felől alkotott törvénycikkek) fogják törvényes királyuknak s uruknak ismerni és azt mindenkor és annyiszor, valahányszor ily felavatás újból bekövetkezik, a fentebb kijelentett hitlevélben foglalt cikkelyek előrebocsátandó elfogadása, vagy királyi biztosítása s e felől oly alakban, mint elődei teljesítették, leteendő eskü után, országgyűlésileg, e Magyarországon belül, meg fogják koronázni. [...]

IV. te. Mindamellett a karok és rendek e pontban is, hódolatuknak és mocsoktalan hűségességének további tanúsítására, s a bizalmatlanságnak, mely a király s az ország és annak kapcsolt részei közt emiatt netalán a jövőben felmerülhetne, gyökeres kiirtására alázattal kedveskedő s hódoló lélekkel beleegyeztek, hogy az ellentmondás s ellenállás szabadságáról beiktatott emez előbb mondott záradékot, második Endre király fentebb említett decretuma előbb idézett 31 -ik cikkelyének tartalmából s értelméből, következőleg az előbb leírt módon letett koronázási esküből is, e jelen törvényes rendelettel kizárják s eltávolítsák." *(Az 1687. évi ország-gyűlés cikkelyeiből)*

- a) Mely jótéteményre utal az I. törvénycikk szövege? (1 pont)

- b) Miről mondanak le az I. törvénycikkben a rendek? (1 pont)

- c) Igazolja a szöveg alapján, hogy a fenti lemondás ellenére Magyarországon továbbra is rendi kormányzás maradt érvényben! (1 pont) Mely jogukról mondtak le a magyar rendek a IV. törvénycikkben? Mikor nyerték ezt a jogukat? (2 pont)

- d) Mondjon egy példát a magyar történelemből, mikor a rendek erre a jogukra hivatkoztak! (1 pont)

A török kor magyar lovassága

Túlnyomó többségük a török terjeszkedés miatt birtokukat veszített szegényebb nemesek soraiból került ki. Ezek a lovasok a magyarországi lovas kínálatban a hierarchia csúcsán álltak, amit igyekeztek is kihasználni, főleg anyagi képességeik javítására. Elszegődni kétféleképpen tudtak: vagy éves szolgálatot vállaltak, azaz **jargalásra** szerződtek, vagy havonta kapták fizetségüket. Az éves szerződést választók voltak a **jargaló vitézek**, utóbbiak pedig a **hópénzesek**. Voltak negyedévre szerződők is, ők voltak a kántorpénzesek.

A magyarországi könnyűlovasság egyik sajátos csoportját a **lovas hajdúság** képviselte. A 16. század elején még csak, mint marhapásztorokat emlegetik őket, a század első felének zavaros háborús viszonyai közepette azonban egyre gyakrabban vettek igénybe katonai szolgálataikat is. Legnagyobb részt gyalogosok voltak, sőt a **hajdú** az akkori katonai terminológia szerint Magyarországon a gyalogost jelentette, a század vége felé azonban egyre növekvő számban már lovasok is megtalálhatók soraikban. Szerepük a **tizenöt éves háború** során, a nagy katonáinságban nőtt meg igazán, amikor ezeket a szabad legényeket nagyobb tömegben előbb a törökellenes hadjáratokban, majd a Bocskai István vezette **szabadságharcban** a Habsburgok ellen alkalmazták....

Egy tény biztonsággal állítható: a dunántúli és a felső-magyarországi végházak lovasai hamarabb elhagyták a kopját, mint a keleti végeke, s hogy az **erdélyi hadseregekben** a kopjás lovasság arányaiban mindenkor jóval nagyobb volt, mint a királyi Magyarországon. **Aszékely lófők** katonai kötelezettsége is a kopjás lovasok számát gyarapította, hiszen az előírások szerint a lófők is kopjával kötelesek hadba vonulni. A fejedelem 1620-ban szervezett fizetett seregében a tervek szerint 9700 kopjás és 3000 **lovas hajdú** lesz. Bethlen - bárha kényszerből is - tudatosan is erősítette lovasságának kopjás jellegét. Mert mindenkor megfutamodik ezer fegyveres puskás lovas 600 kopjás előtt, semmi fegyver nagyobb ellenségnek nincsen a kopjánál - írta egy levelében. Ezzel ellentétes volt Zrínyi Miklós felfogása, aki nyíltan hangoztatta, hogy a **kopja** a lovas kezében semmirekellő.

(Ságvári György, Somogyi Győző: Nagy Huszárkönyv - Magyar Könyvklub, Budapest, 1999)

A kurucok

A 17-18. század függetlenségi mozgalmainak, Thököly Imre (1680-1690) és II. Rákóczi Ferenc (1703-1711) fejedelemségének katonáit nevezték kurucoknak....

Ez a korszak hadtörténeti szempontból egész Európában az átalakulás ideje. A páncélos nehézlovasság helyébe a tűzfegyverek, a főúri bandériumok és alkalmi zsoldosok helyébe az állandó állami tömeghadseregek lépnek, egységes fegyverzettel és egyenruhában.

A kopja elhagyása után a szablya lépett elő főfegyverré. Ennek jellegzetes magyar formája egyenes keresztvasú, csepp alakú markolatvégű, széles, enyhén ívelt, vércsatornás, fokéles. Az ujjakat néha lánc védi. Hüvelye fekete bőrrel borított fa, vas szereléssel.

Mellékfegyverként használnak fokost, buzogányt, csákányt, ritkán hegyestőrt, pалlost. A buzogány egyértelműen rangjelző, ahogy asüvegen viselt toll és forgó, vagy a farkas-, hiúz- és párduckacagány.

Lőfegyver az első nyeregkápa mellett fatokban hordott pár pisztoly és a bal vállra vetett pantallér szíjon függő különféle típusú puska.

A lőfegyver kezdetben keréklakatos, később franciakovás rendszerű. A 17. század során a magyar öltözet és nemzeti egyenruha stílusa véglegesen kialakul. A sisakot és páncélt - amelyet nyugaton még sokáig használ a nehézlovasság - a magyar katona teljesen elhagyja, csak egyesek hordanak a ruha alatt láncinget vagy **karvasat**. Télen prémes szélű, színes **leffentyűs süveg**, nyáron fekete **nemezsüveg** fejfedő, félhosszú **posztódolmány**, selyemöv, magyar nadrág, csizma - ez addig kizárólagos sárga mellett piros, fekete, zöld színekben - és **posztóköpeny** a **kuruc** **kor** huszáröltözete. Ekkor lesz általános és ezredként egységes a színes posztó, fecskefarok alakú lőtakaró (**sabrak**), a szablya mellett viselt lapos **posztótarsoly** és a bal vállon átvett szíjon viselt tölténytáska (**lóding**).

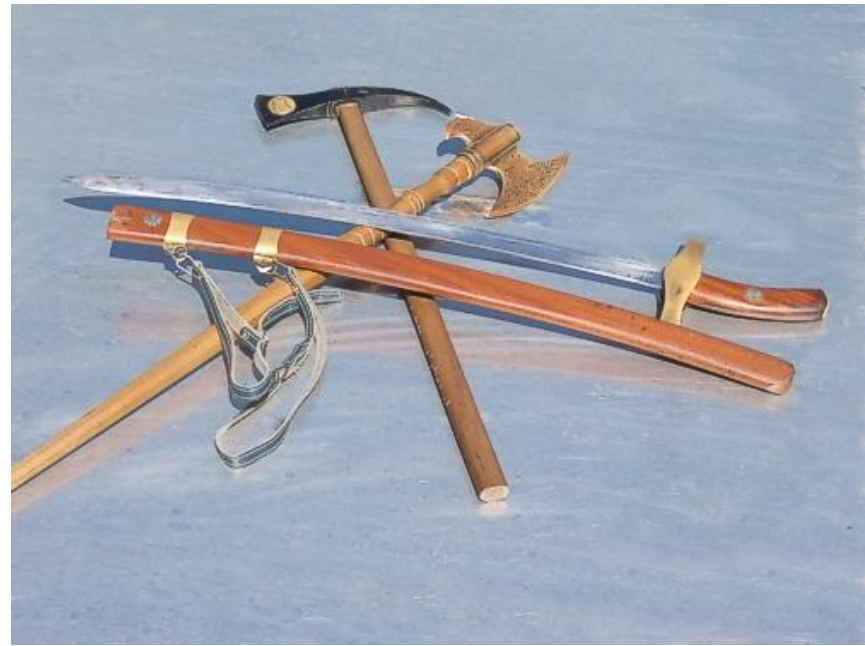
A kor huszárjai nagyon színes, változatos és meglepő színösszetételű egyenruhákban pompáztak.

A Talpas or Foot Soldier

Magyar huszárkapitány (vízfestmény)

Kikből lettek a huszárok? Hogyan foglalkoztatták őket?

.....

Mikor és miért nőtt meg a hajdúk jelentősége?

.....

Milyen átalakulás zajlott le a 17. sz.-ban a hadszervezetben?

.....

Milyen volt a huszárok fegyverzete a kuruc-korban?

.....

A Művelődés és életmód a kora újkori Magyarországon (tk. 145.o.) anyagrész alapján válaszolj a kérdésekre'

1. Melyek voltak a reformáció kulturális hatásai?

2. Mivel járultak hozzá a magyar kultúra fejlődéséhez?

Károli Gáspár,

Bethlen Miklós

Jan Komenský

Apáczai Csere János

Misztótfalusi Kis Miklós

Szenci Molnár Albert

Tinódi Lantos Sebestyén

Lázár deák

3. Mivel szolgálta a katolikus megújulást?

Pázmány Péter

Káldi György,

4. Sorold fel a kor legfontosabb építészeti emlékeit (jelöld meg a stílusát is(!

5. Milyen hatása volt a törökellenes harcoknak a mindennapi életre?

Magyarország 1668.

Jelöld be a térképen a legfontosabb
Katolikus, református, és evangélikus
Iskolákat'

